

KIRJALLISUUTTA

Arto Kurtto, Raino Lampinen, Mikko Piirainen & Pertti Uotila 2019: Checklist of the vascular plants of Finland. Suomen putkilokasvien luettelo. — *Norrinia* 34: 1–206.

Suomen putkilokasvien uusi luettelo ilmestyi syyskuussa 2019. Tekijät näkevät sen jo useita vuosia ylläpitämänsä Suomen Lajitietokeskuksen putkilokasvien taksonitietokannan laajennettuna tilannekatsauksena. Lajitietokeskuksen nimelistä on täydennetty synonyymein ja Suomesta varmennetuille 2838 lajille on arvioitu statusluokka ja viljelyperäisyyden aste. Lisäksi on sivuilla 118–129 luettelu 555 lajin valikoima keltano-, voikukka- ja toukoleinikkiapomikkeja.

Hakemistot tieteellisistä, suomalaisista ja ruotsalaisista heimojen, sukujen, lajien ja synonyymien nimistä (tieteellisten nimien hakemistossa myös risteymät) nielevät kirjasta lähes kolmasosan – eivätkä syyttä. Ilman hakemistoja olisi varmasti vaikeata löytää tavoittelemansa. Molekyylitason tutkimusten pohjalta kumpuava nykyaikainen heimojako ja heimojen järjestys ovat monessa suhteessa yllättäviä ja uppo-outoja. Heimon löydyttyä toki pääsee jo helpommalla: heimojen suvut ja sukujen lajit ovat aakkosjärjestyksessä.

Sekä etu- että takasisäkansi on omistettu luettelon nimien edessä oleville merkeille, symboleille, jotka kertovat kasvin statuksesta, siis alkuperäisyydestä (häviämisestäkin), tulokkuudesta (muinainen tai uusi) ja viljelyperäisyydestä (luonnossa leviämisen määrineen). Kansista tosiaan on näppärä löytää näiden tärkeiden merkkien selitykset vivahteineen. Lajiristeymistä sentään ”statusta ei arvioitu”. Lajinimien jälkeen siellä täällä olevien pikkutähtien merkitys selviää johdannosta (s. 12) ja sivuilta 130–133: ”Appendix 3. Further in-

formal groups”, vaikkapa jauhosavikka-, haarapalpakko- ja pajuangervoryhmät.

Luettelo kaikkienensa, nimistö ja heimojen järjestys mukaan lukien, enakoinee myös piakkoin toivottavasti vauhdittuvan Retkeilykasvion uuden ja uusitun painoksen luonnetta. Totuttua olisi edelleen alkaminen liekokasvien heimolla, sen jälkeen seuraavina myös muut sanikkaiset miten kuten tuttuine nimineenkin, samoin paljassiemeniset. Koppisiemenisten ensimmäisinä lummeikasvit eivät yllätä, mutta kohta seuraavatkin yksisirkkaiset, ne jotka jo kerran sysättiin kasvisysteemin alusta rakenteeltaan vain näennäisen yksinkertaisina sen loppuun. Luettelon alussa vesikasviheimojen liutaa seuraavat erilaiset ”liljat”, niiden lomassa kumminkin kämmekkäkasvit. Poales-lahko on suuri, sen alussa palpakot ja osmankäämit, sitten sentään vihviläkasvit, sarakasvit ja heinät.

Loppuosa luetteloita onkin sitten vakaasti kaksisirkkaisia. Ensin leinikkikasvit totutulla paikallaan, mutta sitten tarvitaankin taas hakemistoa: vanhastaan toki lähekkäin viihtyneet herukkakasvit, rikkokasvit ja makсарuohokasvit. Fabales-lahkossa ovat herne- ja linnunruohokasvit, sitä seuraavassa Rosales-lahkossa ruusukasvit ja hännänhuippuna mm. tyrni, paatsama, jalava, humala ja nokkonen. Seuraa pienehköjä lahkoja, sisältönään mm. koivut, kurkut, käenkaalit, kuismat, orvokit, pajut, tyräkit, kurjenpolvet, horsmat ja malvat;

suovilukko, tuo outolainen, on saanut sijansa kelasköynnöksen ja sorvarinpensaiden heimosta. Alkupuolella kaksisirkkaisia, jos kohta ei aina likekkäin, on totuttu näkemään mm. ristikkukais-, tatar-, kohokki-, savikka-, esikko- ja kanervakasvit. Lopumpuna näyttävät nykyin matara-, lemmikki-, koiso-, ja huulikukkaiskasvit. Kuitenkin Lamiales-lahkossa ovat myös ratamokasvit (Plantaginaceae), johon sisältyvät myös mm. vesitähdet ja vesikuuset sekä kannusruohot, tädykkeet ja kymmenkunta muuta naamakukkaisiin perinteisesti luettua sukua. Toki on myös heimo Scrophulariaceae jäljellä, mutta siinä ovat vain ”samannäköiset” mutayrtti, syylläjuuret ja tulikukat. Naamakukkaisien puoliloiset, maitikoista laukkuihin ja suomukkin, taas on viety näivekasveihin (Orobanchaceae). Seuraavassa lahkossa Asterales ovat kellokasvit, raate ja lammikki sekä mykerökukkaiset, vaihteeksi taas yhtenä heimona Asteraceae. Mutta systeemi jatkuu vielä vähän: tesmayrtti, seljat ja heidet omana heimonaan, loput kuusamakasvit ynnä virmajuuri- ja purtojuurikasvit omanaan. Luettelon viimeisenä on – sarjakukkaiskasvien heimo (Apiaceae).

Jo Retkeilykasvion 4. painoksessa (ks. s. 9) oli muutamia ”(metsä)mänty”-nimiä, käytettäväksi erottamaan tarvittaessa lajin nimi suvun nimestä tai käsiteltäessä mäntyämme yhdessä ulkomaisten mäntylajien kanssa. Useimmat olivat puita. Luettelossa on nyt tämmöisten nimien määrä moninkertaistunut ja ulottunut puiden ulkopuolelle. Jokaiselle toki löytää perustelunkin, ainakin kaukaa. Mutta ovatko esimerkiksi kovin monen kanerva- tai sarjakukkaiskasvin tyyppiä ”(kangas)kanerva” olevat nimet tuiki tarpeellisia? Tai (lehto)sudenmarja, (havu)jövilkka, (lehto)sivnuokko, (hento)hiirenhäntä, tunturilapinvuokko, (niitty)mesiangervo, (puna)vadelma, (euroopan)lillukka, (hopea)tyrni, (saha)suomyrtti, pikkukvelholehti, (vesi)äimäruoho, (tundra)kurjentatar, (lähde)hetekaali... Luettelossa ei kuitenkaan enää ole (metsä)mäntyä eikä (metsä)kuusta. Onko tosiaan tarkoitus puhua aina metsämäntytykeista ja metsäkuusikorvesta?

Kirjan oikoluku hipoo täydellisyttä. — *Juha Suominen*